

UNGDOMARS DELAKTIGHET OCH ENGAGEMANG I SAMHÄLLET I RELATION TILL HÄLSA

En kvalitativ studie som belyser 4U:s toleransutbildning i förhållande till ungdomars personliga utveckling och delaktighet samt engagemang i samhället.

EMELIE BENNERSAND

Huvudområde: Folkhälsovetenskap
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15hp
Program: Folkhälsoprogrammet
Kursnamn: Examensarbete i
folkhälsovetenskap
Kurskod: FHA032

Handledare: Susanne Eriksson
Examinator: Fabrizia Gianotta

Seminariedatum: 2020-04-28
Betygsdatum: 2020-05-11

SAMMANFATTNING

Genom att inkludera ungdomar i samhället minskar risken att de utvecklar ett risktagande beteende. Tidigare forskning påvisar att möjligheterna för ungdomar att känna sig delaktiga i samhället är begränsade. Varje år erbjuder here 4U en toleransutbildning till ungdomar. Den här studien syftar till att undersöka om toleransutbildningen uppfyllt dess mål. Utefter bakgrunden är studiens syfte att undersöka om och i så fall hur here 4U:s toleransutbildning påverkat ungdomars känsla av delaktighet i samhället, samhällsengagemang samt om den lett till personlig utveckling.

Studien tillämpar en kvalitativ metod, har semistrukturerade intervjuer och tillämpar ett målstyrt urval. Informanterna är sex ungdomar i åldern 16–22. En kvalitativ analysprocess i form av en manifest innehållsanalys har tillämpats för att analysera det insamlade materialet. Studiens resultat visar att ungdomarna upplever sig ha bättre förutsättningar och vilja att engagera sig i samhället efter toleransutbildningen. Det påvisar även att toleransutbildningen bidragit till att ungdomarna fått möjligheter till delaktighet. Vidare visar det framtagna resultatet att toleransutbildningen bidragit till ungdomarnas personliga utveckling genom att de fått chans att bygga upp en självsäkerhet och en självkänsla.

Nyckelord: delaktighet, here 4U, kvalitativ studie, personlig utveckling, samhällsengagemang, toleransutbildning

ABSTRACT

The risk for an adolescent to develop risk behaviors decrease when he/she feels to be included in and to have an influence on the society. Previous research shows that opportunities for young people to feel involved in the society are limited. Every year, here 4U offers a tolerance-education to young people. This study aims to investigate whether the tolerance-education has met its objectives. The aim of the study is to investigate whether and how here 4U:s tolerance-education affected young people´s sense of participation in the society and civic-engagement and whether it led to personal development.

The study applies a qualitative method, with semi-structured interviews and applies a target selection of adolescents based on criterias that enable for the studys aim to be answered. The informants are six young people aged 16–22. A manifest content analysis has been applied to analyze the collected material. The results of the study show that young people feels that they have more opportunities and will to engage in society after the tolerance-education. It also demonstrates that the tolerance-education has contributed to young people´s opportunities for participation in the society. Furthermore, the results shows that the tolerance-education has contributed to the personal development of young people by giving them a chance to build confidence and self-esteem.

Keywords: civic-engagemant, here 4U, participation, personal-development, qualitative study, tolerance-education

INNEHÅLL

1	INTRODUKTION	1
2	BAKGRUND.....	1
2.1	Den yngre generationen i Sverige.....	1
2.2	Riktlinjer kring ungdomars inkluderande i samhället.....	2
2.3	Hälsofrämjande arbete riktat mot ungdomar.....	3
2.3.1	<i>Delaktighet.....</i>	3
2.3.2	<i>Samhällsengagemang</i>	4
2.3.3	<i>here 4U.....</i>	4
2.3.4	<i>Toleransutbildning.....</i>	5
2.4	Teoretiskt perspektiv.....	5
2.4.1	<i>Det salutogena förhållningssättet</i>	5
2.4.2	<i>Känsla av sammanhang (KASAM).....</i>	5
2.5	Problemformulering	6
3	SYFTE	7
4	METOD.....	7
4.1	Metodval.....	7
4.2	Val av intervjupersoner	7
4.3	Kvalitativ datainsamling.....	8
4.4	Analysmetod.....	9
4.5	Tillförlitlighet.....	12
4.6	Etiska överväganden.....	12
5	RESULTAT.....	13
5.1	Toleransutbildningens påverkan på ungdomars samhällsengagemang.....	13
5.1.1	<i>Förutsättningar till engagemang.....</i>	14
5.1.2	<i>Vikten av samhällsfrågor.....</i>	14
5.1.3	<i>Betydelsen av civilkurage för samhället.....</i>	15

5.2 Toleransutbildningens påverkan på ungdomars känsla av delaktighet i samhället.....	16
5.2.1 <i>Förutsättningar för inkludering.....</i>	16
5.2.2 <i>Vikten av en fördjupad kunskap</i>	17
5.3 Toleransutbildningens påverkan på ungdomars personliga utveckling	18
5.3.1 <i>Stöd för insikter och förståelse</i>	18
5.3.2 <i>Stöd för tolerans och acceptans.....</i>	20
5.3.3 <i>Betydelsen av en trygg grupp.....</i>	21
6 DISKUSSION.....	22
6.1 Metoddiskussion	22
6.1.1 <i>Forskningsprocessen.....</i>	22
6.1.2 <i>Kvaliteten i studien.....</i>	23
6.2 Resultatdiskussion.....	24
6.2.1 <i>Toleransutbildningen i relation till ungdomars delaktighet och engagemang i samhället</i>	24
7 SLUTSATS.....	27
7.1.1 <i>Förslag till framtida forskning och praktisk tillämpning.....</i>	27
REFERENSLISTA	29

BILAGA A INTERVJUGUIDE

BILAGA B MISSIVBREV

1 INTRODUKTION

Arbete inriktat på ungdomars delaktighet och inkludering i samhället har blivit mer och mer eftersträvat. Att som ungdom uppleva låg eller obefintlig delaktighet i samhället medför en rad negativa effekter på hälsan. I Sverige ökar den psykiska ohälsan bland ungdomar, enligt tidigare forskning är den psykiska hälsan en väsentlig tillgång socialt för individen och ekonomiskt för samhället. Att arbeta hälsofrämjande för att ungdomar ska känna sig delaktiga och inkluderade i samhället kan ha en positiv påverkan på den psykiska hälsan. Vidare kan negativa effekter genom avsaknad av delaktighet handla om social exkludering eller minskade resurser för att hantera olika skadliga hälsorelaterade effekter. Utifrån ett folkhälsoperspektiv kan detta vidare medföra att ungdomar med låg upplevelse av delaktighet besitter riskfaktorer för att utveckla olika former av skadliga hälsofenomen. Dessa skulle exempelvis kunna innebära missbruk av olika slag eller risk att hamna i utanförskap.

Sen tidigare finns erfarenhet av att arbeta inom föreningen och därav skapades ett intresse av att belysa och följa upp here 4U:s toleransutbildning. Utifrån intresset för here 4U:s förening samt behovet av att utvärdera toleransutbildningens effekt togs detta initiativ.

2 BAKGRUND

I bakgrunden presenteras studiens målgrupp, problemområde samt hur internationella och nationella riktlinjer styr arbetet för barn och ungdomars inkludering i samhället. Vidare beskrivs innebörden av begreppen delaktighet och samhällsengagemang. Det hälsofrämjande arbetet riktat mot ungdomar genom föreningen here 4U och deras toleransutbildning kommer beskrivas. Slutligen redovisas studiens teoretiska ramverk.

2.1 Den yngre generationen i Sverige

I Sverige finns ca 779 000 unga personer mellan 12–18 år, vilket utgör ungefär 8 % av Sveriges befolkning. I dagens samhälle upplever allt fler ungdomar en pressad vardag där stressrelaterade situationer är ett vanligt förekommande fenomen. I åldrarna 16 – 18 år har 72 % flickor och 37 % pojkar angett att de någon gång under den senaste veckan upplevt stress (Statistiska centralbyrån [SCB], 2019). Långvarig stress ökar risken för psykiska sjukdomar och stressrelaterad psykisk ohälsa utgör hälften av alla påbörjade fall inom psykiatriska diagnoser (Folkhälsomyndigheten, 2020). Den psykiska ohälsan hos ungdomar i

åldersgruppen 16-24år är hög (Folkhälsomyndigheten, 2019). I Sverige har en stor ökning skett kring andelen barn och ungdomar som har psykiska problem, jämfört med andra nordiska länder såsom Danmark och Norge (Bremberg, 2015). Att som ungdom tidigt uppleva psykisk ohälsa har långvarande konsekvenser på framtida liv. Risken för att hamna i ett socialt utanförskap är högre hos ungdomar med psykisk ohälsa, vilket har en stor påverkan på folkhälsan i Sverige (Socialstyrelsen, 2017). Psykisk hälsa anses vara en väsentlig tillgång både ekonomisk för samhället och socialt för individen (Barry, 2009). Att arbeta hälsofrämjande med ungdomars inkludering i samhället kan ses som en friskfaktor som kan främja den psykiska hälsan. Detta eftersom en avsaknad av delaktighet och engagemang i samhället ökar risken för individer att utveckla ett beteende som kan leda till psykisk ohälsa (Acharya et al., 2010).

2.2 Riktlinjer kring ungdomars inkludering i samhället

Förenta Nationernas barnkonvention antogs år 1989 av FN:s generalförsamling tillsammans med 196 medlemsländer och innefattar bestämmelser kring barns rättigheter i samhället. Barnkonventionen gäller alla barn och ungdomar upp till 18 år och innefattar 54 artiklar som belyser vilka rättigheter barn ska ha i samhället. Konventionen beskriver hur samtliga medlemsländer ska arbeta mot att utveckla och upprätthålla barns position i samhället. Konventionen innefattar fyra grundprinciper som berör barns rätt till ett lika värde, rättigheter, utveckling samt åsiktsfrihet. Alla stater som antagit barnkonventionen ansvarar för att se till att konventionens artiklar följs, det innebär att barnkonventionen är en del av den internationella folkrätten (Prop. 2017/18:186).

Från och med 1 januari 2020 är FN:s barnkonvention om barns rättigheter svensk lag. Vidare anser Sveriges regering att genom att lagföra FN:s barnkonvention kan det bidra till att skapa ett förhållningssätt som är präglad av barnrättsperspektiv i all offentlig verksamhet (SFS 2018:1197). För att underlätta den nya lagstiftningen har Sveriges riksdag godkänt en strategi som regeringen utformat som ett gemensamt styrdokument för samtliga aktörer både inom den statliga, regionala och kommunala nivån. Avsikten är att strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer som i sina verksamheter ska säkerställa barns rättigheter. Strategin benämner bland annat att barn ska få möjlighet till åsiktsfrihet kring frågor som berör dem (Socialdepartementet, 2011).

Agenda 2030 innefattar 17 globala mål som ämnas uppnås till år 2030. Utifrån Agenda 2030 framgår det att alla länder gemensamt ska ta ansvar och arbeta mot en hållbar utveckling globalt, som innefattar sociala, ekonomiska och ekologiska faktorer. Målområde 10 i Agenda 2030 innefattar att samtliga länder ska arbeta för ett jämlikt samhälle. Vikten av att öka jämlikheten runt om i världen väger tungt, då jämlikhet främjar människors inkludering och påverkan i samhället. Vidare är syftet för målområde 10 att till år 2030 verka och möjliggöra för alla individer att bli inkluderade i det politiska, ekonomiska och sociala livet. Alla mål i Agenda 2030 omfattar även barn och ungdomar (Globalamålen, 2015).

Utifrån Agenda 2030 har Sverige utvecklat ett övergripande folkhälsopolitiskt mål med åtta målområden som syftar till att verka mot en god och jämlik hälsa för hela befolkningen.

Målområde sju belyser vikten av att främja befolkningens inflytande och delaktighet i samhället för att skapa förutsättningar för individer att uppnå en större kontroll över den egna livssituationen. Att motverka diskriminering genom att arbeta för de mänskliga rättigheterna anses vara av stor vikt, men även att verka för ett jämlikt deltagande i både demokratiska processer och det civila samhället (Prop. 2017/18:249). Målet går i linje med målområde 10 i Agenda 2030 och omfattar alla individer i samhället, även barn och ungdomar. Det är av stor vikt att åtgärder riktade mot ungdomars inkludering i samhället har stark förankring i styrdokument på såväl internationell som nationell nivå.

2.3 Hälsöfrämjande arbete riktat mot ungdomar

Sveriges skolor ska övergripande arbeta utefter Agenda 2030 och står under skollagen (2010:800) som också innefattar FN:s barnkonvention. I lagen framkommer vikten av att elever ska införskaffa kunskaper och värden kring de mänskliga rättigheter som omfattar hela jordens befolkning samt om Sveriges demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Vidare ska undervisningen främja individens acceptans och respekt för alla människors likheter och olikheter. Allt i syfte till att skapa förutsättningar för samhällsengagemang och delaktighet i samhället (Skollagen, 2010:800).

2.3.1 Delaktighet

Delaktighet är en grundförutsättning för folkhälsan. Det finns ett starkt samband mellan negativ påverkan på hälsa och brist på delaktighet i samhället och därmed möjligheterna att påverka sitt eget liv (Scriven, 2013). Delaktighet och inflytande är även en av de sju vägledande principerna för folkhälsoarbete. Vidare beskrivs definitionen av delaktighet som befolkningens möjlighet till att påverka samhällsstrukturer och de beslut som påverkar det egna livet (Ringsberg, Olander & Tillberg, 2014). Hälsöfrämjande arbete riktat mot ungdomar i syfte att skapa delaktighet är av stor betydelse i dagens samhälle och har blivit ett eftersträvat mål. Tidigare forskning visar att ungdomars resurser och möjligheter för en delaktighet i samhället är begränsade. Vidare visar forskningen att chansen för att utveckla ett beteende som kan leda till psykisk ohälsa är högre för ungdomar som inte känner sig delaktiga i samhället (Acharya et al., 2010). Campbell och Jovchelovitch (2000) hävdar även att en individs resurser för att hantera hälsoproblem är sämre om individen inte inkluderas i samhället.

Nolas (2011) beskriver att delaktighet skapas genom att en vilja att lösa sociala problem växer fram utifrån social exkludering och ojämlikheter i samhället. Vidare beskriver Checkoway (2011) att möjligheterna för att praktisera sina mänskliga rättigheter som medborgare ökar genom att möjliggöra delaktighet i samhället för ungdomar. Ökade möjligheter till delaktighet bidrar även till ungdomars personliga utveckling. Det finns olika åtgärder som anses behövas för att skapa förutsättningar för ungdomar att känna delaktighet i samhället. Olika vägar som möjliggör en delaktighet i organisationer, aktiviteter eller samhället i stort behöver erbjudas till ungdomar (Carlsson, 2006). För att vidare skapa förutsättningar för delaktighet i samhället är det viktigt att ungdomar lär sig hantera olika empiriska

erfarenheter samt kunskaper för att kunna relatera dessa till samhället och den kontext som ungdomen befinner sig i. Ungdomar behöver införskaffa kunskaper och färdigheter kring vilka rättigheter och skyldigheter en ung person besitter men också kring huruvida en person kan bidra och påverka i samhället. Sociala nätverk har setts ha stor betydelse för ungdomars delaktighet. Att det finns sociala nätverk som tillfrågar ungdomen om de vill medverka och möjliggör för delaktighet är av stor vikt eftersom det anses vara början på en samhällelig delaktighet (Ungdomsstyrelsen, 2010).

2.3.2 Samhällsengagemang

Begreppet samhällsengagemang innefattar en individs förmågor, kunskaper och attityder till att aktivt utnyttja sina rättigheter som medborgare. Vidare innebär samhällsengagemang huruvida denna individ anses vara en produktiv medborgare i såväl politiska och icke politiska frågor som anses ha en påverkan på individens liv och livskvalité (Geronimo Terkla & O'Leary, 2015). Utifrån den här studiens syfte tillämpas begreppet samhällsengagemang för att belysa samt beskriva ungdomars engagemang i olika samhällsfrågor. Begreppets tillämpning innefattar även ungdomars känslomässiga engagemang.

Tidigare forskning visar att ungdomar blir mer distanserade och bortkopplade från politiken och samhället i stort (Jahromi, Crocetti & Buchanan, 2012). Å andra sidan påvisas argumentationer om att de mest engagerade samhällsdebattörer idag är ungdomar och att de aldrig vart så engagerade i samhällsfrågor som nu (Sveriges kommuner och regioner, 2012). Det finns även studier som påvisar att pojkar är mer aktiva i politik än vad flickor är. Flickor engagerar sig i större utsträckning för volontärsarbete i olika organisationer och föreningar (Crocetti, Jahromi & Meeus, 2011). Strategierna, kanalerna och aktiviteterna för ungdomars samhällsengagemang är dock annorlunda än förr och ojämnt fördelad (Checkoway, 2011). Tidigare forskning visar att samhällsengagemanget ses öka vid en stark identitet hos individen, eftersom en osäkerhet kring sin identitet medför en nedsatt chans till att vara en aktiv medborgare. Individens mognad går hand i hand med personens mål, attityder, beteenden samt kunskaper. Att skapa positiva sociala attityder anses vara en avgörande faktor som ökar chansen till samhällsengagemang (Crocetti et al., 2011).

2.3.3 here 4U

För att uppnå en inkluderande skolmiljö som skapar förutsättningar för engagemang bland ungdomarna har Västerås stad ett samarbete tillsammans med föreningen here 4U. Verksamheten är en allmän ideell förening som startade år 2002 och arbetar för att generera trygghet, motverka mobbning och erbjuda en tillhörighet för barn och ungdomar runt om i Västerås kommun. Verksamhetens värdegrund belyser hur ansvar och förtroende skapar handlingskraft och självkänsla. Föreningen utgår från de internationella samt nationella riktlinjer kring barns rättigheter. För att skapa rätt förutsättningar för delaktighet och engagemang i samhället genomför here 4U årligen en toleransutbildning riktad mot ungdomar (here 4U, 2019).

2.3.4 Toleransutbildning

Toleransutbildningen är en del av here 4U:s övergripande arbete med barn och ungdomars trygghet samt inkludering i samhället. Syftet med toleransutbildningen är bland annat att bidra till en ökad delaktighet och engagemang i samhället för ungdomarna, men även att hjälpa till i deras personliga utveckling. Det ämnas uppnås genom möjligheten för ungdomar att skaffa sig nya åsikter genom insikter, testa sina egna värderingar och normer. Centrala begrepp som belyses genom hela utbildningen är allas rättigheter och skyldigheter, grundläggande värderingar samt förståelse och medmänsklighet. I slutet av utbildningen sker en fältresa till Krakow i Polen för att besöka bland annat koncentrationslägret Auschwitz (here 4U, 2019).

2.4 Teoretiskt perspektiv

Studiens teoretiska ramverk utgörs av det salutogena förhållningssättet och KASAM (Känsla av sammanhang). Det salutogena förhållningssättet kopplas till here 4U:s övergripande sociala arbete med barn och ungdomar. Vidare omsätts KASAM i ett sammanhang där toleransutbildningen kan bidra till att skapa en känsla av sammanhang för ungdomar.

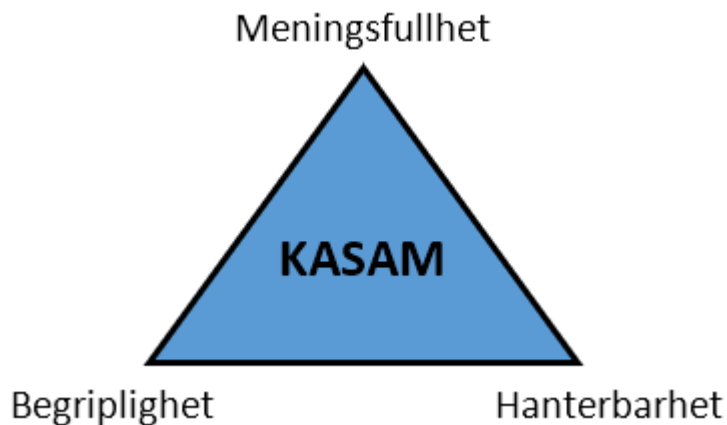
2.4.1 Det salutogena förhållningssättet

Det salutogena förhållningssättet utvecklades av Aron Antonovsky under 1960- och 70-talet och syftar till att fokusera på de faktorer som upprätthåller och främjar hälsan, istället för på de faktorer som orsakar ohälsa. För att bibehålla hälsa behöver omgivningen bistå med stödjande miljöer. Utifrån det salutogena förhållningssättet myntades begreppet salutogenes, som innebär hälsofrämjande arbete (Antonovsky, 1991). Det går att koppla det salutogena förhållningssättet till here 4U:s övergripande hälsofrämjande arbete med barn och ungdomar i skolan. Here 4U arbetar utefter friskfaktorer som delaktighet, samhällsengagemang och personlig utveckling som syftar till att möjliggöra för ungdomar att känna sig delaktiga i samhället. Vidare kan deras arbete medföra en stödjande skolmiljö som främjar ungdomars hälsa. Enligt Skollagen (2018:800) ska skolan arbeta för att skapa förutsättningar till delaktighet i samhället för barn och ungdomar. Vidare ska de utforma ett arbete som främjar ungdomens utveckling.

2.4.2 Känsla av sammanhang (KASAM)

KASAM innebär "känsla av sammanhang" och är en teori som utvecklats av Aron Antonovsky, teorin har sitt ursprung i det salutogena förhållningssättet. Det är av stor vikt för en persons hälsa att en individ känner sig delaktig i ett sammanhang som upplevs begripligt, hanterbart och meningsfullt, dessa tre komponenter är grundpelare i KASAM. Begriplighet innefattar att de händelser en individ upplever i livet känns strukturerade. Hanterbarhet syftar till att förklara huruvida dessa händelser anses vara hanterbara genom att de resurser som krävs finns tillgängliga. Vidare innebär meningsfullhet i vilken grad individen har vilja, förmåga och motivation till att vara delaktig i händelser i livet. Det anses vara ett komplext

samspel mellan dessa tre grundpelare som avgör huruvida en individ upplever en känsla av sammanhang (Figur 1) (Antonovsky, 1991).

Figur 1. KASAM, känsla av sammanhang (Antonovsky, 1991).

KASAM kan användas som verktyg för att förklara hur toleransutbildningen kan bidra till en känsla av sammanhang för ungdomar. Begriplighet kan innebära att ungdomarna vet hur toleransutbildningen kommer utspelas men även att de har vetskap kring verksamhetens resurser och tillgångar för att kunna utveckla en delaktighet och ett engagemang i samhället. Hanterbarhet skulle kunna innebära att ungdomarna känner att de ges tillräckliga resurser för att klara av toleransutbildningen, men även att utbildningen ger rätt förutsättningar och möjliggör ett samhällsengagemang och en känsla av delaktighet. Vidare kan meningsfullhet betraktas som ett medel för ökad delaktighet i samhället för ungdomar. Genom att ungdomen finner toleransutbildningen intressant och känner en tillhörighet kan motivationen och viljan till att vara delaktig i samhället öka (Hylander & Guvå, 2017). I linje med Antonovskys (1991) grundpelare inom KASAM kan det innebära i det här sammanhanget att toleransutbildningen bidragit med en ökad begriplighet och hanterbarhet som i sin tur kan ge ökad meningsfullhet generellt i vardagen för ungdomar.

2.5 Problemformulering

Allt fler barn och ungdomar uppvisar långvarig stress som ökar risken för psykisk ohälsa, vilket är ett omfattande folkhälsoproblem i Sverige. Genom att arbeta hälsofrämjande med barn och ungdomars inkludering i samhället kan psykisk ohälsa förebyggas. Därav anses arbete riktat mot ungdomar för att skapa förutsättningar för delaktighet och engagemang i samhället vara högst relevant. Ett arbete som bedrivs i syfte att bidra till delaktighet och engagemang för ungdomar är here 4U:s toleransutbildning. Utbildningen sker årligen och riktar sig mot ungdomar. Toleransutbildningen innefattar etablerade arbetsätt för att skapa delaktighet i samhället och samhällsengagemang bland ungdomar. Dock anses det finnas en forskningslucka som innebär att ungdomars upplevelser kring toleransutbildningen samt vad och om den har bidragit i empirin inte är undersökt, vilket är syftet med den här studien.

3 SYFTE

Syftet med studien är att undersöka ungdomars upplevelser kring om toleransutbildningen har påverkat deras känsla av delaktighet i samhället, samhällsengagemang samt om den lett till personlig utveckling.

4 METOD

Här under kommer studiens design och olika metodval att redogöras. Vidare kommer val av intervjupersoner att motiveras. Även studiens datainsamling- och analysmetod kommer att beskrivas. Slutligen kommer de kvalitetskriterier och etiska aspekter som tagits i beaktning under studiens gång att redogöras.

4.1 Metodval

För att besvara studiens forskningsfråga har en kvalitativ studiedesign tillämpats, eftersom syftet med studien var att undersöka ungdomars upplevelser av toleransutbildningen. Enligt Bryman (2011) väljs en kvalitativ metod med fördel när författaren vill komma åt individers personliga upplevelser och dess empiriska erfarenheter. Enligt Kvale och Brinkman (2014) är kvalitativa intervjuer lämpliga att tillämpa. Vidare förklarar Patel och Davidsson (2011) att det genom intervjuer möjliggörs en djupgående och bred förståelse för intervjupersonens åsikter, upplevelser samt känslor kring vald forskningsfråga. Genom att tillämpa kvalitativa intervjuer ansågs studiens syfte kunna besvaras på bästa sätt. Datainsamlingsmetoden bidrog till att författaren kunde skapa en djupgående och bred förståelse kring ungdomarnas empiriska erfarenheter, upplevelser och åsikter kring toleransutbildningen i relation till deras engagemang och delaktighet i samhället. Vidare besitter studien en induktiv ansats, i syfte att inte låta det teoretiska ramverket prägla studiens utformande eller resultat. Bryman (2011) förklarar att en induktiv ansats innebär att författaren härleder slutsatser utifrån empiriska erfarenheter från det insamlade datamaterialet.

4.2 Val av intervjupersoner

Studiens val av intervjupersoner utgår från urvalsformen målstyrt urval. Enligt Bryman (2011) innebär det att författaren utefter satta urvalskriterier väljer ut respondenter. Studiens urvalskriterier är utformade med anknytning till syftet. De urvalskriterier som studiens urval utgick ifrån var att respondenterna skulle ha slutfört here 4U:s toleransutbildning. De skulle även vara minst 16år gamla eftersom det krävs särskilt tillstånd från etiknämnden för att genomföra studier på ungdomar och barn yngre än 16år. Urvalet i studien gick till genom att here 4U riktade ut en förfrågan i deras kommunikationsforum för ungdomar som genomfört

toleransutbildningen tidigare år. Förfrågan innehöll författarens namn och att en studie kring toleransutbildningen utgör författarens examensarbete. Vidare tillfrågade here 4U ungdomarna om någon frivilligt ville delta i en intervju som tar ca 30 minuter. Studiens syfte förklarades samt vad intervjufrågornas fokusområden skulle innefatta. Utifrån förfrågan framkom ett antal ungdomar som visat intresse för deltagande. Författaren gavs kontaktuppgifter och bokades sex intervjuer in som slumpmässigt valdes för att delta. Vid eventuella avhopp fanns ytterligare personer att boka in. De sex respondenterna var mellan 16–22 år gamla, hade genomfört toleransutbildningen mellan år 2014-2019 och innefattade en kille och fem tjejer.

4.3 Kvalitativ datainsamling

Den kvalitativa intervjun syftar till att erhålla informanternas empiriska erfarenheter kring den valda forskningsfrågan. I den kvalitativa intervjun är avsikten även att erhålla information där respondenternas känslor, åsikter och tankar är av värde (Patel & Davidsson, 2011). Studiens datainsamling utgick från semistrukturerade intervjuer. Enligt Bryman (2011) tillämpas semistrukturerade intervjuer till fördel när författarens mål är att få djupgående svar på studiens intervjufrågor. Semistrukturerade intervjuer lämnar även utrymme för informanternas frihet i deras svar. En intervjuguide skapades för att användas som riktlinje för intervjuernas tänkta struktur och innehåll. Intervjuguiden innehåller förbestämda frågor som intervjuaren avser ställa (Bryman, 2011). Dock påpekar Kvale och Brinkman (2014) att intervjuaren med fördel kan gå utanför intervjuguiden under intervjuens gång. Det syftar till att vidareutveckla frågorna för att tillhandahålla mer utvecklade svar. Intervjuguiden (Bilaga A) skapades för att kunna användas som verktyg vid intervjuerna för att möjliggöra svar på studiens syfte. Frågorna utformades utifrån begreppen delaktighet och samhällsengagemang, men även för att diskutera personlig utveckling i relation till toleransutbildningen.

För att säkerställa att de frågor som utformats i intervjuguiden fungerade samt höll de 30 minuter som var tänkt att avsättas för varje intervju genomfördes en pilotstudie. Pilotstudien genomfördes på en tjej som är 18år och går årets toleransutbildning. Tjejen var inom samma målgrupp som studiens ordinarie datainsamling skulle riktas mot. Detta för att möjliggöra att respondenten skulle kunna förstå, relatera och diskutera de frågor som skulle ställas utifrån intervjuguiden. Pilotstudien syftade till att kunna avgöra frågornas relevans för att besvara studiens syfte. Under pilotstudien upptäcktes det att vissa utav intervjufrågorna kunde upplevas som svåra och några frågor var för lika varandra. Utifrån detta korrigerades intervjuguiden något där vissa frågor togs bort eller omformulerades. Utöver detta ansågs pilotstudien vara lyckad eftersom den hölls inom ramen om 30min och frågorna ansågs vara relevanta för att kunna besvara studiens syfte.

När intervjuguiden var färdig och godkänd bokades intervjuer in med sex personer. På en tisdag genomfördes de första fyra intervjuerna, torsdagen därpå skedde de två sista. Intervjuerna genomfördes på here 4U:s kontor. Intervjuerna började med att respondenten läste missivbrevet (Bilaga B) och författaren läste det även högt för att försäkra att

respondenten förstått de etiska aspekterna. Sedan tillfrågades respondenten om personen samtycker till att delta i studien och skrev därefter under missivbrevet med sin signatur. Intervjuerna började genom att författaren satt igång ljudinspelningen som skedde på författarens telefon. Därefter ställdes grundläggande frågor om ålder och utbildningsår, innan frågor kring studiens syfte ställdes. Författaren följde till stor del intervjuguiden men ställde många gånger utvecklande frågor utifrån de svar som respondenten gav. Efter intervjuerna fördes de inspelade ljudfilerna över till en lösenordskyddad mapp på datorn. Dessutom raderades ljudfilerna från författarens telefon för att säkerställa att ingen obehörig skulle kunna komma åt ljudfilerna. Vidare kodades ljudfilerna som (Ip1-Ip6) för att respondenternas namn inte skulle framgå. Intervjuerna varade mellan 20–40 minuter.

Dagen efter de fyra första intervjuerna transkriberades den första intervjun. Sedan transkriberades ca en intervju om dagen tills det var klart. Det tog totalt ca sex arbetsdagar för att transkribera alla sex intervjuer. När transkriberingen var genomförd jämfördes dessa med ljudfilerna för att säkerställa att ingen viktig information hade missats. Transkriberingarna genomfördes noggrant där parenteser och punkter fick ta plats vid eventuell paus, när respondenten drack vatten eller stängde av ljudet på telefonen till exempel. Det transkriberade materialet omfattade totalt ca 40 sidor. Alla talspråk som ”mhh”, ”ehh” eller ”liksom” skrevs med i transkriberingen. Bryman (2011) hävdar att det är av stor relevans att intervjuerna noggrant återberättas i transkriberingen. Detta för att det transkriberade materialet ska utgöra en exakt återgivning av respondenternas upplevelser, erfarenheter och känslor.

4.4 Analysmetod

I den här studien har en kvalitativ analysprocess i form av manifest innehållsanalys använts. Graneheim och Lundman (2004) beskriver att en manifest innehållsanalys är en analysprocess som innebär att författaren fångar den uppenbara innebörden av en text. Analysprocessen i studien startade med att författaren läste igenom det transkriberade materialet i syfte att få en fullständig bild och en helhetssyn av det insamlade materialet. I enighet med Graneheim och Lundman (2004) identifierades sedan meningsbärande enheter. Detta gjordes genom att markera de fraser i texten som ansågs vara relevanta för att besvara studiens syfte. Alla sex intervjuer tilldelades en varsin färg för att lättare kunna spåra en fras tillbaka till IP1-IP6. För att säkerställa att långa meningsenheter inte innehöll flera olika innebörder har dessa vid behov separerats till två olika meningsenheter. Därefter kondenserades de meningsbärande enheterna, vilket gjordes för att korta ner meningarna men ändå behålla kärnan i frasen. I syfte att kortfattat beskriva meningsenheternas innebörd kodades de (Graneheim & Lundman, 2004).

Nästa steg i analysprocessen är enligt Graneheim och Lundman (2004) att sortera meningsenheterna. Detta genomfördes genom att de meningsenheter med liknande koder och innebörd lades i högar som sedan blev olika underkategorier. Totalt identifierades åtta underkategorier som tillsammans bildade tre huvudkategorier. De huvudkategorier som bildades var *Toleransutbildningens påverkan på ungdomars samhällsengagemang*,

Toleransutbildningens påverkan på ungdomars känsla av delaktighet i samhället och Toleransutbildningens påverkan på ungdomars personliga utveckling. Vidare blev de underkategorier som framkom i analysen Förutsättningar till engagemang, Vikten av samhällsfrågor, Betydelsen av civilkurage för samhället, Förutsättningar för inkludering, Vikten av en fördjupad kunskap, Stöd för insikter och förståelse, Stöd för tolerans och acceptans samt Betydelsen av en trygg grupp.

Studiens analysprocess genomfördes i pappersform för att möjliggöra en tydligare överblick över det insamlade materialet. Sedan fördes allt material in i en analysmatris på datorn där meningsbärande enheter, kondenseringar, kodningar, underkategorier och huvudkategorier framgick översiktligt (Tabell 1).

Tabell 1. Exempel på meningsbärande enheter, kondenseringar, koder, underkategorier och huvudkategorier i studiens analysprocess.

Meningsbärande enhet	Kondensering	Kodning	Underkategori	Huvudkategori
Varje gång jag engagerar mig i here 4U så har jag alltid känt att jag vill göra mer med det så det är liksom såhär, jag vill verkligen göra det här och det liksom det som toleransutbildningen startade hos mig, liksom att jag fick de här möjligheterna	Toleransutbildningen gav möjligheter att engagera sig i here 4U	Möjligheter till samhällsengagemang	Förutsättningar till engagemang	Toleransutbildningens påverkan på ungdomars samhällsengagemang
Eh det är nog för när jag berättar för folk att jag vart där nere så blir många sugna på att också åka dit. Se det kanske bidrar till att folk asså åker ner och lär sig mer genom att jag berättar vad jag varit med om	Engagera andra genom att föra vidare kunskapen om samhällsfrågor	Kunskap om samhällsfrågor	Vikten av samhällsfrågor	Toleransutbildningens påverkan på ungdomars samhällsengagemang
Det ger ju också en möjlighet ifall jag verkligen vill påverka någonting, då har jag ju mycket större möjlighet att veta vart jag ska gå	Större möjlighet att påverka genom medvetenhet kring hur man kan göra det	Möjligheter till delaktighet	Förutsättningar för inkludering	Toleransutbildningens påverkan på ungdomars känsla av delaktighet i samhället
Om jag säger att jag har en åsikt om någonting, då kan jag grunda det i fakta asså varför jag har den åsikten och det är ju för att jag lärt mig mycket om det	Kunskapen gör att man kan grunda sina åsikter i fakta	Kunskap ger fakta	Vikten av en fördjupad kunskap	Toleransutbildningens påverkan på ungdomars känsla av delaktighet i samhället
Om jag tittar tillbaka liksom, då är det verkligen såhär att jag verkligen ser hur mycket jag själv vuxit till en säkrare person	Vuxit till en stakare person	Blivit stakare person	Stöd för insikter och förståelse	Toleransutbildningens påverkan på ungdomars personlig utveckling
Det som utbildningen gav mig är väl det här som vi pratat mycket om, den här respekten jag har även om jag inte håller med någon och deras åsikter	Utvecklat respekt för andras åsikter	Respektera allas åsikter	Stöd för tolerans och acceptans	Toleransutbildningens påverkan på ungdomars personlig utveckling

4.5 Tillförlitlighet

För att säkra studiens tillförlitlighet har fyra olika kvalitetskriterier tagits i beaktning genom arbetets gång, vilka är trovärdighet, pålitlighet, överförbarhet samt möjlighet att styrka och konfirmera. Trovärdighet innebär i vilken utsträckning det presenterade resultatet verkligen är informanternas sanning och hur väl det speglar deras berättelser (Bryman, 2011). För att säkerställa studiens trovärdighet har relevanta citeringar använts genom hela resultatet i syfte att styrka respondenternas upplevelser och berättelser.

Möjlighet att styrka och konfirmera handlar om att författaren ska säkerställa sin objektivitet i undersökningen. För att uppnå detta är det av vikt att det framgår att författarens egna värderingar, åsikter eller teoretiska riktning inte påverkat utförandet eller slutsatserna i forskningen (Bryman, 2011). Detta har tagits i beaktning genom att utforma intervjuguiden med öppna frågor och lämna utrymme för spontana diskussioner samt följdfrågor. Vidare har författaren lagt vikt vid att inte låta egna värderingar, förförståelse eller tolkningar påverka intervjuerna eller resultatet.

Pålitlighet innebär att författaren ger en tydlig och genomgående beskrivning av samtliga undersökningsfaser studien genomgått och innefattar även ett granskande synsätt (Bryman, 2011). I linje med detta har en noggrann beskrivning av val av intervjupersoner framgått. Vidare har även studiens tillvägagångssätt grundligt redovisats och en intervjuguide har bifogats, vilket underlättar om någon har avsikt att genomföra en liknande studie.

Kvalitetskriteriet överförbarhet handlar om studien anses kunna föras över till andra sammanhang eller kontexter. För att uppnå överförbarhet är det av vikt att presentera en tydlig beskrivning av studiens alla delar (Bryman, 2011). Utefter detta har en tydlig beskrivning av studiens samtliga delar framställts. Studiens resultat kan betraktas som någorlunda överförbart eftersom informanterna är i olika åldrar och även från olika år då toleransutbildningen genomförts.

4.6 Etiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådet (2002) är det av vikt att etiska överväganden tas i beaktning genom hela forskningsprocessen. Kvale och Brinkman (2014) menar att intervjuundersökningar innebär att personliga åsikter, upplevelser och liv studeras. Därav beskrivs det vara av särskild vikt att ta hänsyn till etiska frågor. I enighet med Vetenskapsrådet (2002) har fyra etiska principer tagits i beaktning genom hela arbetet.

Informationskravet innebär att forskaren har ett ansvar att informera berörda individer om syftet med forskningen. Vidare ska informanterna få vetskap om att deras medverkan är frivillig och att de när som helst utan någon förklaring kan välja att avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2002). I enighet med informationskravet har alla informanter blivit

informerade både skriftligt och muntligt kring studiens syfte, tillvägagångssätt, att intervjuerna skulle spelas in och att deras medverkan var helt frivillig. Informanterna blev skriftligen informerade om detta två gånger, när de blev tillfrågade att delta av here 4u och när författaren sedan kontaktade de som visat intresse. Innan intervjun påbörjades läste författaren upp missivbrevet för att säkerställa att de fått informationen.

Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som samlats in under forskningsprocessens gång endast ska användas i syfte att besvara studiens syfte (Vetenskapsrådet, 2002). Materialet som samlats in under processen gång används endast till forskningsändamålet för denna studie, materialet är endast avsett att besvara föreliggande studies syfte.

Samtyckeskravet innefattar att respondenterna själva bestämmer över dess medverkan och om de vill ge sitt samtycke till deltagande (Vetenskapsrådet, 2002). Informanterna till föreliggande studie gav sitt samtycke muntligt när de bokades in för intervjun. De gav också sitt samtycke ytterligare en gång muntligt och skriftligt när de skrev under missivbrevet med sin signatur innan intervjun startade.

Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter som samlats in om informanterna under processens gång måste förvaras på ett säkert sätt, för att säkerställa att ingen obehörig kan komma åt materialet eller personuppgifter (Vetenskapsrådet, 2002). Alla personuppgifter, intervjuer och transkriberat material har förvarats oåtkomligt för obehöriga i en lösenordskyddad mapp på författarens dator. Dessutom raderades inspelade ljudfiler från författarens telefon så fort de förts över till datorn i syfte att upprätthålla största möjliga konfidentialitet.

5 RESULTAT

Under det här avsnittet kommer studiens resultat att presenteras utifrån tre huvudkategorier och åtta underkategorier. Alla citat i studiens resultat är benämnda som IP1-IP6.

5.1 Toleransutbildningens påverkan på ungdomars samhällsengagemang

Denna huvudrubrik innefattar underrubrikerna *samhällsengagemang*, *samhällsfrågor samt civilkurage* och avser belysa huruvida toleransutbildningen påverkat ungdomars engagemang i samhället. Det framkommer att ungdomarna upplever större vilja och bättre förutsättningar för att kunna engagera sig i samhället efter utbildning. Vidare påtalas det att toleransutbildningen gett ungdomarna en bredare kunskap och djupare förståelse kring samhällsfrågor och civilkurage.

5.1.1 Förutsättningar till engagemang

Toleransutbildningen har bidragit med en större vilja för ungdomar att engagera sig i samhället men även möjligheter för att kunna göra det. Informanterna beskriver att deras möjligheter att engagera sig i samhället var begränsade innan de gick toleransutbildningen. Men även att deras engagemang innan utbildningen bestod utav att försöka utbilda andra i klassen.

När jag hoppade på toleransutbildningen så vart det ju ännu mer tydligt att jag faktiskt ville göra något för samhället. (IP1)

Toleransutbildningen upplevs ha givit ungdomarna en direkt anknytning till here 4U, vilket informanterna upplever gett dem möjligheter att engagera sig i samhället. Vidare beskriver de att toleransutbildningen gett dem möjligheten att engagera sig i here 4U utanför skolan. Informanterna upplever också att genom att de engagerar sig och hjälper till från ett håll känns det som att de hjälper till i samhället i stort. Vidare berättar de att de har en önskan om att kunna påverka saker och hjälpa andra. De förklara även att de har utvecklat ett engagemang till att bry sig.

Jag tror att liksom kopplingen till here 4U efter toleransutbildningen är väl det som har möjliggjort att jag ökat mitt samhällsengagemang mest." (IP6)

Informanterna upplever också att anknytningen till here 4U under toleransutbildningen bidrar med olika vägar för att kunna ha ett samhällsengagemang. Exempel på det var att hjälpa till på evenemang som musikhjälpen, genom att få prata om toleransutbildningen på förintelsen minnesvecka eller fullmäktigesalen på kommunen, vilket bidrog till att de kände sig viktiga och sedda som ungdomar. Vidare beskriver de att de anser att grunden för ett samhällsengagemang innefattar att de besitter en förståelse för samhället och att de står för att alla människor ska må bra.

Man ändå sprider ordet och det är ju också samma sak som att det här med att under förintelsen minnesvecka, bara av att vi stod där och det var folk som lyssnade på det vi sa och att vi sen fick berätta vad vi hade för upplevelser av toleransutbildningen. (IP1)

Jag tror att liksom grunden av att kunna vara engagerad i samhället är att man har en förståelse av samhället men också såhär att man är en god människa. Att man alltid står för att människor ska må bra. (IP3)

5.1.2 Vikten av samhällsfrågor

Toleransutbildningen har bidragit med en större medvetenhet kring olika samhällsfrågor. Informanterna upplever att de besitter en stor drivkraft i samhällsfrågor numera, vilket även bidrar till ett större engagemang i olika samhällsfrågor. Vidare upplever de att de lättare kan engagera sig i olika samhällsfrågor eftersom utbildningen gett dem mer kunskap i olika samhällsfrågor.

Jag känner att jag har en väldig drivkraft i samhällsfrågor för att allt man lärt sig har legat så nära en och man har lärt sig så otroligt mycket om det, det har vart specifikt ett område som mitt engagemang verkligen trappats upp för. (IP6)

Engagemanget som väckts kring samhällsfrågor yttrar sig genom att ungdomarna känner sig engagerade för att lära sig nya saker och det känns väldigt viktigt att hänga med och lyssna på lektioner i skolan där samhällsfrågor belyses. Vidare förklarar informanterna att det känns viktigt att stötta rörelser som belyser olika samhällsfrågor, exempelvis metoo-rörelsen, det kan handla om att bara dela ett inlägg på sociala medier för att visa ett engagemang.

Men det känns väl också typ viktigt att sådana här rörelser som metoo att supporta såna grejer eller liksom så, även om liksom inte jag har startat någon rörelse själv eller vart så aktiv så tycker jag ändå att det är viktigt att supporta rörelser som ändå pågår och som jag tycker är bra, och asså det kanske handlar om att bara dela ett inlägg eller någonting men verkligen visa att man håller med och att det liksom verkligen är viktigt. (IP3)

5.1.3 Betydelsen av civilkurage för samhället

Informanterna beskriver att toleransutbildningen bidragit till en ökad medvetenhet kring civilkurage och olika former av civilkurage. Vidare påtalar informanterna att civilkurage inte alltid behöver handla om att fysiskt stoppa ett slagsmål utan det finns många alternativa sätt att hjälpa till på. Att ringa polisen om man ser något som händer, prata med en vuxen om någon blir mobbad i skolan eller bara be om hjälp när någon behöver menar informanterna också är en form av civilkurage. De uppger att utbildningen gav dem en insikt om det eftersom de fick lära sig om en triangel kring offer, åskådare och förövare och hur de själva agerar i situationer kopplat till det. Kunskapen kring det har lett till att de utvecklat sitt tänkande angående hur man kan vara passiva eller aktiva åskådare om något händer, vilket de hävdar att de inte tänkte på innan utbildningen. De berättar även att toleransutbildningen har en stor inverkan på hur de agerar nuförtiden om de ser något som inte stämmer.

Asså jag har väl om inte annat blivit mer medveten om att man faktiskt kan ingripa eh, jag har väl varit lite såhär försiktig och tillbaka innan och nu asså även om jag inte varit med om så mycket så skulle jag nog ingripa mer. (IP1)

Så jag känner väl typ att jag våga lite mer nu, ah och det är ju allmänt i here 4U också såhär ahmen man har vart med länge, då vågar man ju liksom gripa in om något händer på skolan oså och det känner jag väl att jag gör, liksom om det händer något på skolan då men liksom om så springer jag ju och hjälper till oså, och om nån blir mobbad så kan man säga till en vuxen eller säga ifrån själv. (IP4)

Vidare menar informanterna att det är viktigt med civilkurage och att ställa upp för sina medmänniskor för att ha ett välfungerande samhälle. Genom att ta avstånd från saker som inte upplevs som okej och hjälpa medmänniskor i samhället kan de föregå med gott exempel. De berättar också att de upplever att de vågar gripa in lättare efter utbildningen om någon råkar illa ut. Exempelvis om något händer i skolan så springer de lättare och ber om hjälp av

en vuxen. Informanterna upplever också att de kan lära ut sin vunna kunskap om olika former av civillkurage till andra som kanske kan resultera i att de också får en ökad medvetenhet.

Eh det jag känner mest är att jag kan bidra med något till samhället, att jag kan bidra med någon kunskap till någon eller att jag kan berätta för folk om alternativa sätt att agera på och ha ett civillkurage, att man kan göra olika. (IP5)

5.2 Toleransutbildningens påverkan på ungdomars känsla av delaktighet i samhället

Den här huvudkategorin innefattar underkategorierna *delaktighet och kunskap* som syftar till att belysa huruvida toleransutbildningen bidragit till ungdomars känsla av delaktighet i samhället. Det framkommer att toleransutbildningen bidragit till att ungdomarna har större vilja att påverka och vara delaktiga i samhället. Vidare påvisas det att toleransutbildningen gjort det lättare för ungdomar att argumentera, vilket informanterna beskriver är ett resultat utifrån den vunna kunskapen utbildningen gett dem.

5.2.1 Förutsättningar för inkludering

Informanterna upplever att toleransutbildningen bidragit till en större möjlighet och en starkare vilja att vara delaktig i samhället. De uppger att detta är en effekt av att de fick vetskap om vart de numera kan vända sig när de vill göra saker och påverka. Vidare berättar de om en gemensam upplevelse av att de innan toleransutbildningen inte kände att de hade möjligheter att påverka fast de hade en vilja. De beskriver det också som att möjligheten att vara delaktig och påverka i samhället ökar genom att de känner sig inkluderade i en större organisation och därmed är en del av något stötte.

Jag tror verkligen att utbildningen utvecklat min möjlighet till att kunna vara delaktig, för förut kände man att man verkligen ville hjälpa till och man ville göra saker men man visste inte vart man skulle vända sig, så toleransutbildningen fick mig att se att jag verkligen kan hjälpa till och påverka saker i samhället och det öppnade massa dörrar som gjorde det möjligt för mig att göra det. (IP6)

Informanterna beskriver att de känner sig delaktiga i samhället genom att få möjligheten att hjälpa andra människor. Ungdomarna uppger även att de genom vald sysselsättning efter toleransutbildningen känner sig mer delaktiga i samhället. Genom att arbeta, studera och ta mer ansvar överlag känner sig ungdomarna lite mer viktiga och uppskattade, vilket möjliggör en känsla av delaktighet.

Sen man har börjat jobba eller plugga efter utbildningen och tagit mer ansvar så känner man sig lite mer viktig sen man började jobba. Och man känner sig uppskattad och det är ju också en del av att vara delaktig tänker jag. (IP1)

Informanterna beskriver även att det personliga lärandet som toleransutbildningen gav gjorde att de ville påverka i samhället och föra sin kunskap vidare. Det är även viktigt att hålla sig uppdaterad och informerad om det som händer i samhället eftersom det möjliggör att kunna utbilda andra.

Att hålla sig informerad och uppdaterad är verkligen det viktigaste man kan ha för då är det, för då får man mycket mer möjligheter, för det första att utbilda andra och vara delaktig, och eh det känner väl jag att toleransutbildningen gett (IP6).

Ungdomarna uppger också att det upplevs som viktigt att vara delaktig i samhället på grund av att de ska kunna påverka till att forma samhället så som de vill själva vill ha det "Det man kan göra själv, det ska man absolut göra, eh ja för att kunna påverka för att få samhället så bra som man själv vill ha det" (IP2).

5.2.2 Vikten av en fördjupad kunskap

Informanterna berättar att den kunskap de fått med sig från toleransutbildningen bidragit till en djupare förståelse kring förintelsen, andra världskriget, mänskliga rättigheter, rasism och antisemitism. Det har även bidragit till en vilja att föra kunskapen vidare till andra människor, utefter att kunskapen gett mer belägg.

Man brinner för olika saker men det är ju också vad vi lär oss i toleransutbildningen, jag har ju lärt mig jättemycket om mänskliga rättigheter och liksom på djupet om rasism och antisemitism och sånt där som jag inte hade lärt mig annars och det är ju det viktigaste jag tar med mig. (IP4)

Informanterna upplever också att den vunna kunskapen från toleransutbildningen gett dem en stabilare grund att stå på när det gäller att argumentera och diskutera, det upplevs som en stor säkerhet att det finns fakta bakom ens argument. Vidare beskriver informanterna att kunskapen gör det lättare för dem att ha en tydlig ståndpunkt och stå upp för den. Det ger en trygghet eftersom det är lätt att annars tvivla och förlita sig mer på andra. De menar också att det är lättare att engagera sig i sådana frågor som de fått kunskap om genom utbildningen, exempelvis mänskliga rättigheter, eftersom de vet hur viktiga dessa frågor är.

Och att man faktiskt kan, bara en sån sak som att ha kunskap också, det är för mig också att man vet att man liksom säger rätt saker, det ökar ju också självkänslan, för att om man inte kan så kanske man tvekar och förlitar sig mer på andra, så att det är ju en trygghet i sig att ha kunskap. (IP1)

Jag vart mycket mer engagerad i ahmen human rights in generals liksom, att jag nu vet hur det och liksom, ser eller hör jag någonting som är fel så vill man ju liksom rätta till det, så absolut det tycker jag har hjälpt väldigt mycket, att man inser vad som är rätt och fel på något sätt också. (IP2)

De beskriver också att den ökade kunskapen bidragit till att ungdomarna kan se saker ur olika vinklar och olika perspektiv, vilket genererat i ett bredare synsätt i stort. De påtalar även att det är lättare att känna igen signaler för exempelvis rasism i samhället eftersom de fått kunskap i ämnet. Genom att de varit nere i Krakow i Polen lärde de sig väldigt mycket om historien men också hur den kan reflekteras i nutid. Enligt informanterna har de bidragit till en medvetenhet och en strävan om att det aldrig ska få hända något liknande igen. De beskriver att det har varit lättare att ta till sig kunskapen genom fältresan ner till Polen. Eftersom allt då blev så verkligt och påtagligt när de på djupet fick lära sig om personer som arbetade i skuggan såsom Raul Wallenberg och Oscar Schindler under andra världskriget. Informanterna menar att det är ett bra sätt för att lära sig och skaffa sig en förståelse, för allt blir mer nära en och personligt.

Ja absolut, för man vet ju och då kanske man lättare känner igen signaler och kan lättare dra paralleller kring vad som är liknande osv, liksom att man kan se lättare spår av det som hände och då blir man såhär att nej inte den vägen igen liksom, det kan bidra till något som kan bli väldigt hemskt. (IP2)

Vidare beskriver de att de har haft väldigt stor nytta av kunskapen i exempelvis gymnasiet. Men även att kunskapen de fått genom utbildningen legat till grund för hur de valt att rösta politiskt senare i livet. Informanterna upplever att kunskapen har givit dem större möjlighet att kunna påverka i samhället, på grund av att de blir mer tagna på allvar när de har kunskap i ryggsäcken. Möjligheten att påverka blir även större utifrån att de upplevde sig ha fått en större vilja att lära sig mer men också större förmåga att lära sig utanför utbildningen.

Jag gjorde ju mitt första val och röstade, eh och hur jag röstade då, och eh att kunskapen jag fick under utbildningen låg till grund för hur jag valde för att jag har en tanke om hur jag vill att Sverige ska prioritera dom här frågorna liksom och att kanske garantera att man verkligen inte vill rösta på såna partier som tillexempel SD. (IP1)

5.3 Toleransutbildningens påverkan på ungdomars personliga utveckling

Den här huvudkategorin innefattar underkategorierna *personlig utveckling*, *tolerans och trygg grupp*. Dessa kategorier avser att beskriva om och i så fall hur toleransutbildningen lett till personlig utveckling. Det framkommer att toleransutbildningen bidragit till att informanterna vuxit som personer. Det påvisas att ungdomarna utvecklat en större tolerans och att gruppen på toleransutbildningen uppfattats som trygg och inkluderande.

5.3.1 Stöd för insikter och förståelse

Informanterna upplever att de växt som person och blivit starkare i sig själva genom toleransutbildningen, på grund utav att ungdomarna har givits möjligheter att arbeta med sig själva. De beskriver att toleransutbildningen bidragit till deras personliga utveckling genom att de byggt upp en självsäkerhet och självkänsla, vilket gjort de bekvämare som personer.

Vidare beskriver de självsäkerheten de byggt upp används som en grund att luta sig tillbaka på när det behövs. Det har även bidragit till att de lärt sig mycket om sig själva, vilket möjliggör att de även vågar stå upp för sig. Ungdomarna beskriver att de har blivit mer mogna i tänket utefter den kunskap som toleransutbildningen gett dem.

Toleransutbildningen upplevs ha varit ett steg på vägen för deras självkänsla att växa fram och utbildningen har bidragit med många erfarenheter som resulterat i en mogenhet inför framtiden.

Jag tror att det är den resan jag verkligen gått igenom, det här med att liksom bara kunna ta det lite lugnare helt enkelt och bara känna att jag blivit mer bekväm och det är det också, jag tror att mycket av självkänslan fick man börja bygga på toleransutbildningen. (IP6)

Toleransutbildningen var ett steg på vägen i mitt liv så asså ah jag kan absolut tycka att den hjälpt min självkänsla växa fram, jag skulle säga att toleransutbildningen gett en mogenhet och erfarenheter inför framtiden. (IP5)

Informanterna upplever att det finns en acceptans på utbildningen som gör att de känner att de inte behöver vara på topp hela tiden. Det gör att de vågar vara sig själva och att vara både svaga och starka. Ungdomarna beskriver att den personliga utvecklingen som toleransutbildningen bidragit med har resulterat i att de besitter mer moral och ett större medlidande för andra människor. Vidare beskriver de att de känner att de alltid har en vilja att vara en bra medmänniska och att de blivit inspirerade till att göra bra saker för andra.

Ja men det är, eh jag har ett liksom mer eh, mer moral om man kan säga så, asså jag eh känner, det är svårt att förklara men att jag liksom kan känna medlidande väldigt mycket med andra människor eh och att jag känner att jag har en koppling till att vara en bra medmänniska liksom. (IP3)

Informanterna beskriver också att fältresan ner till Polen bidragit till deras personliga utveckling. Resan gjorde att ungdomarna upplever en större tacksamhet för vad de har i livet. Vidare har det bidragit till en tydligare ståndpunkt som innebär att de står emot rasism, nazism och att de tar avstånd från radikala åsikter. Detta bidrog även till att ungdomarna upplever att det är lättare att säga ifrån och ingripa vid rasistiska påhopp. Informanterna upplever att detta även har bidragit till att de har utvecklat en självsäkerhet kring sina åsikter och att de lättare står upp för dem. Det upplevs även att fältresan till Polen och toleransutbildningen medförde en distans till skolan, vilket gjorde att ungdomarnas prestationer kändes mer oviktiga och deras värderingar viktigare.

Ahmen sen såklart vi åkte ju på en resa till polen och det har bidragit massor till min personliga utveckling, man blir ju mycket mer rädd om det man har och mer tacksam för liksom allt vi har nu och hur bra vi har det liksom. (IP4)

Jag känner väl mer att det är någonting som jag faktiskt kan säga nej till, att liksom eh om det är någon som har dom här åsikterna så behöver jag liksom inte dom människorna i mitt liv

längre, typ den nivån och att det faktiskt tar mer mod till att faktiskt ta den diskussionen och att liksom ahmen bryta det här eller vad man ska säga. (IP1)

Informanterna upplever att de var lite mer tillbakadragna när det gäller att uttryck sina åsikter innan de medverkade i toleransutbildningen. Ungdomarna beskriver att de kan reflektera över hur de växt som person efter det har vart med i utbildningen, och värdera saker annorlunda i dagens läge. De berättar också att de upplever att toleransutbildningen verkligen bidrog till att ungdomarna kände att de gjorde något värdefullt och viktigt. Vidare beskriver informanterna att toleransutbildningen öppnade dörrar för framtida val av jobb, utbildning eller volontäringagemang. Kunskapen i samhällsfrågor som toleransutbildningen bidragit med har gjort att informanter upplevt att det verkligen är något för dem och att de vill arbeta med något liknande i framtiden. Informanterna upplever också att de numera tänker mer på framtiden och lättare kan reflektera över vilka konsekvenser saker har för resten av samhället.

Det är ju väldigt mycket samhällskunskap i frågorna under utbildningen och det jag läser nu är ju mycket politik oså, men det var en del av processen till att jag valde utbildningen, så jag tycker att toleransutbildningen byggde på ännu mer till vad jag faktiskt kunde jobba med i framtiden, men såna här frågor som faktiskt intresserar mig. (IP1)

Vidare beskriver informanterna att de har blivit bättre på att diskutera och föra argumentationer. De påpekar även att kunskapen hjälpte de att förstå omvärlden bättre och gav de nya insikter. Ungdomarna uppger att de vuxit som personer genom att de fått ta del av många olika åsikter under utbildningens gång. De har även fått möjlighet att utbyta sina tankar och åsikter med likasinnade. Det upplevs ha gett informanterna en djupare förståelse för hur andra människor tänker, värderar och framför sina åsikter. Slutligen uppger informanterna att det som toleransutbildningen gett de har inte lämnat någon oberörd. Att få vara ansiktet utåt för ungdomar genom toleransutbildningen och visa att ungdomar kan vara bidra och ta ansvar i samhället upplevs som väldigt givande för ungdomarnas personliga utveckling.

5.3.2 Stöd för tolerans och acceptans

Informanterna upplever att toleransutbildningen gett de mer kunskap och förståelse kring begreppen tolerans och intolerans. Detta på grund av att ungdomarna upplever att det finns mer kunskap, åsikter och erfarenheter bakom begreppen nu. Det har bidragit till att informanterna upplever att de fått en mer acceptans och medvetenhet kring människors likheter och olikheter. Vidare beskriver de att de lärde sig varför det är viktigt att behandla alla människor likadant och att respektera alla för den de är ”Sen så här med att man lärde sig väldigt mycket varför det var så viktigt att man behandlade alla likadant och respekterade dom för vem dom var” (IP1).

De upplever även en utvecklad förmåga att kunna reflektera kring tolerans och intolerans efter utbildningen, vilket ungdomarna beskriver underlättar för att känna igen signaler för intolerans och rasism. Informanterna upplever att deras kunskap och förståelse kring andra

kulturer har ökat efter utbildningen, på grund av att de fick träffa en judinna och lära sig mer om judendomen bland annat.

Under utbildningen så fick vi besök av en äldre judisk kvinna och fick lära oss mycket om judendomen och hur man lever som jude. Det hade jag aldrig i hela mitt liv kunnat veta innan och folk måla upp en föreställning om hur judar ser ut eller hur judar lever men det stämmer ju inte. (IP5)

Informanterna upplever att tolerans även innebär att det är viktigt att respektera och acceptera andra människors åsikter. De uppger att utbildningen bidragit till en ökad förmåga till det. Vidare berättar de att alla diskussioner och argumentationer där alla fått uttrycka sina åsikter i toleransutbildningen har gjort så ungdomarna förstått vikten av att acceptera och respektera allas olika åsikter även om de inte tycker likadant. Ungdomarna upplever att de fick en ökad förståelse över andras åsikter och varför de inte tänkte likadant.

Det var ifall jag hade en åsikt och jag stod för det så var det ju minst lika intressant att höra någon annan som inte stod för den åsikten men som tyckte annorlunda och då tycker ju jag att jag har fått möjligheten att se det från väldigt många synvinklar, för det var ju många gånger som man inte förstod hur folk tänkte men sen när de förklarade så förstod man ju och kanske till och med ändrade åsikt. (IP6)

Informanterna upplever att de fått mer förståelse för hur viktigt tolerans är, men även hur viktigt det är att ha kunskap om intolerans för att förstå vad det kan få för konsekvenser i framtiden. Det upplevs som viktigt att föregå med gott exempel och visa att vi får ett bättre samhälle om alla är toleranta mot andra människors likheter och olikheter.

Bara att man liksom respekterar varandra även om man tycker olika och så, om fler tänkte så hade det blivit mycket bättre i samhället tror jag, att det liksom skulle minska många problem, typ som psykisk ohälsa, mobbning osv. (IP5)

5.3.3 Betydelsen av en trygg grupp

Informanterna berättar att gruppen på toleransutbildningen kändes trygg, inkluderande och välkomnande. Det medförde att ungdomarna upplevde ett lugn av att komma till utbildningstillfällena. Vidare bidrog det till en trygg och fri plats för de att uttrycka sina åsikter. Det skapade också utrymme för givande diskussioner ”det skapar ju ändå som en liten bubbla, liksom ett frirum att kunna uttrycka sina åsikter” (IP1). Informanterna upplever också att det kan vara svårt att diskutera dessa ämnen inom familjen på grund av att de kanske inte har liknande värderingar och då inte respekterar en annans åsikter. Inom toleransgruppen anser ungdomarna att tryggheten och liknande värderingar sinsemellan gör att de kan diskutera känsliga ämnen utan att känna sig illa till mods. Vidare beskriver informanterna att de toleranspedagoger som håller i utbildningen är väldigt inkluderande och får ut det bästa av alla ungdomar.

Ledarna liksom Therese och Nicklas, dom har så bra värderingar och är väldigt inkluderande, och liksom får ut det bästa av alla människor, även folk som kanske inte har det lika naturligt eller vågar det så tar man fram det i alla så att det blir ju verkligen en inkluderande stämning. (IP3)

De lärde sig att på toleransutbildningen var alla åsikter tillåtna och det är helt okej att framföra sin åsikt. De upplevde att stämningen i gruppen bidrog till att det kändes mer lättsamt att prata om känsliga ämnen som diskuteras på utbildningstillfällena. Det upplevdes som en bra gemenskap i alla toleransgrupper.

Att vara i en trygg grupp är ju liksom huvudsakligen att få känna sig trygg och det sakerna dom pratar om är väldigt känsliga ämnen också så om man inte är asså om man inte känner sig såhär inne i gruppen så är det också svårt att prata om dom här ämnena som är känsliga. (IP2)

6 DISKUSSION

I avslutande kapitel kommer studiens metod att diskuteras med fokus på styrkor och svagheter. Vidare diskuteras studiens framkomna resultat i förhållande till bakgrunden, tidigare forskning och studiens teoretiska ramverk.

6.1 Metoddiskussion

Under metoddiskussionen kommer forskningsprocessens olika metodval att diskuteras och motiveras. Vidare diskuteras kvaliteten i studien och det etiska förhållningssättet.

6.1.1 *Forskningsprocessen*

Utefter studiens syfte valdes en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer. Det var att föredra för att möjliggöra omfattande och detaljerade svar på studiens syfte (Kvale & Brinkman, 2014). Studien ämnade till att skaffa en djupare förståelse kring hur toleransutbildningen påverkat ungdomars känsla av delaktighet i samhället, deras samhällsengagemang samt om utbildningen lett till personlig utveckling. Därav ansågs semistrukturerade intervjuer vara den lämpligaste datainsamlingsmetod. Denna intervjumetod gör det även möjligt för intervjuaren att ställa relevanta följdfrågor under intervjuens gång och utefter informanternas svar. Denna metod var nödvändig och av vikt för att på bästa sätt besvara studiens syfte. En induktiv ansats ansågs vara lämplig då föreliggande studie använder det teoretiska ramverket som verktyg för att förklara hur en känsla av sammanhang är av vikt för en individ att känna delaktighet och engagemang i samhället, men även hur toleransutbildningen kan bidra till ungdomars känsla av

sammanhang. Därav använder författaren detta ramverk för att härleda slutsatser från det insamlade empiriska materialet.

Det uppfattades som en svårighet för författaren att strukturera det insamlade materialet i studiens resultatdel. Eftersom mycket av innebörden i det insamlade materialet gick in i varandra var det en svårighet huruvida dessa skulle struktureras utefter de framkomna kategorierna i analysprocessen. Vidare anses de haft en påverkan på studiens läsvänlighet, struktur och följsamhet. Utefter ovanstående har författaren försökt ge en tydlig bild av vad som ska presenteras under varje huvudkategori i resultatet. Detta har genomförts genom små stycken under varje rubrik där en kort sammanfattning ges kring kommande resultat.

6.1.2 Kvaliteten i studien

Studiens tillförlitlighet anses betraktas som god, eftersom fyra olika kvalitetskriterier tagits i beaktning genom hela processen (Bryman, 2011). Det framkommer även en tydlig beskrivning hur dessa har tillämpats i studien. För att styrka tillförlitligheten ytterligare har författaren upprepade gånger spelat upp ljudfilerna med intervjuerna för att säkerställa att inga egna tolkningar av informanternas svar tagit plats och att ingen viktig information missats.

Det faktum att intervjuerna hölls på here 4U:s kontor går att diskutera och huruvida det kan ha bidragit till ett missvisande resultat. Eftersom here 4U är arrangörer av utbildningen kan det tänkas påverka respondenternas svar genom att personal var på samma kontor och eventuellt hörde intervjuerna. Personalen såg även vilka personer som kom och genomförde intervjuerna. Det skulle kunna bidra till att respondenterna inte känner att de kan eller känner sig bekväma med att tala fritt. Med hänsyn till detta delades here 4U:s kontor upp vid intervjuerna och de skedde i ett enskilt rum med stäng dörr. Dock går det inte att säkerställa att here 4U:s personal inte hörde något av intervjuerna, vilket kan anses ha påverkat studiens trovärdighet. Vidare är författaren även involverad i here 4U genom att vara volontär samt medverkande som ledare på årets toleransutbildning. Det går att anta att vissa av informanterna visste det eftersom även några av de medverkar i here 4U:s volontärgrupp. Även detta skulle kunna ha en inverkan på respondenternas svar och därmed studiens resultat.

Författaren säkerställde att informanternas berättelser uppfattats rätt genom följdfrågor. Det går att diskutera huruvida det låga antal medverkande kan påverka studiens överförbarhet. Eventuellt skulle det kunna påverka att resultatet blev missvisande och därmed kan studien uppfattas som mindre trovärdig. Om denna studie genomförts i ett annat sammanhang där inga riktlinjer kring arbetets omfattning fanns, hade det varit till fördel med en större studiepopulation. Å andra sidan anses det vara en fördel för studiens överförbarhet att respondenterna är i varierande åldrar samt har genomgått toleransutbildningen vid olika år. Bryman (2011) beskriver att det anses vara fördelaktigt i kvalitativa studier om informanterna besitter olika kön, ålder och livserfarenheter.

Möjligheten att styrka och konfirmera har framgått genom att författarens teoretiska riktning inte styrt studiens syfte, intervjufrågor eller resultat (Bryman, 2011). Det teoretiska

ramverket har endast använts för att stärka det framkomna resultatet i efterhand. Det går dock att diskutera huruvida författarens förförståelse påverkat studien. Eftersom författaren är involverad i here 4U och toleransutbildningen går det att anta att en viss förförståelse fanns. Utifrån detta har dock författaren varit noga med att inte feltolka materialet, utan bara format resultatet utifrån informanternas berättelser.

6.2 Resultatdiskussion

I resultatdiskussionen kommer studiens resultat att diskuteras i relation till målgruppen och psykisk hälsa/ohälsa. Vidare kommer det en diskussion kring toleransutbildningens arbete med ungdomars delaktighet och engagemang i samhället i relation till tidigare forskning och studiens teoretiska ramverk.

6.2.1 Toleransutbildningen i relation till ungdomars delaktighet och engagemang i samhället

I studiens resultat framkommer det att toleransutbildningen bidragit med möjligheter till delaktighet för ungdomar, genom att öppna dörrar till olika vägar att gå för att känna delaktighet. Toleransutbildningen har även bidragit till en utvecklad vilja att påverka och kunna forma samhället som ungdomarna vill ha det. Enligt Acharya et al (2010) är ungdomars resurser och möjligheter till delaktighet i samhället begränsade. Vidare beskrivs ungdomar med låg upplevelse av delaktighet i samhället ha en ökad chans för att utveckla ett beteende som kan leda till psykisk ohälsa. I enighet med det kan toleransutbildningen bidra till en minskad risk för de deltagande ungdomarna att utveckla ett beteende som kan leda till psykisk ohälsa. Det framkom även i resultatet att majoriteten av ungdomarna engagerar sig i organisationer, som here 4U, eller stöttar någon större rörelse i samhället.

Toleransutbildningen ansågs ha bidragit med en starkare drivkraft till att engagera sig i samhället och samhällsfrågor. Crocetti et al (2011) påtalar att flickor oftast engagerar sig för volontärsarbete i olika organisationer än vad pojkar gör, då de oftast engagerar sig mer i politik. Eftersom detta är en kvalitativ studie kan inga sådana skillnader mätas, dock vore det intressant att uppmärksamma dessa eventuella skillnader i framtida forskning.

I studiens framkomna resultat påtalas det att toleransutbildningen gett ungdomarna rätt förutsättningar för att ha ett samhällsengagemang och känna sig delaktiga i samhället. Toleransutbildningen uppgavs ha gett informanterna en direkt koppling till here 4U, vilket gjorde det lättare för ungdomarna att utöva sitt samhällsengagemang eftersom de då visste vart de kunde vända sig. Jahromi et al (2012) påvisar att ungdomar blir mer bortkopplade och distanserade från politiken och samhället. Dock menar Sveriges kommuner och regioner (2012) att ungdomar är de mest engagerade samhällsdebattörer idag. Det går att diskutera huruvida dessa två argument går att jämföra med tanke på att i många länder ges inte lika bra förutsättningar för ungdomar som i Sverige. Vidare beskriver Carlsson (2006) att rätt förutsättningar behöver ges ungdomar för att de ska kunna känna delaktighet i samhället och skapa ett samhällsengagemang.

I studiens resultat framkommer det att ungdomarna som medverkat i toleransutbildningen lärt sig mycket om mänskliga rättigheter men även mänskliga skyldigheter. Vidare framkommer det att toleransutbildningen setts som en social tillhörighet för ungdomarna då de getts möjligheter att påverka, men också för att gruppen har varit inkluderande och trygg. Ungdomsstyrelsen (2010) beskriver att en åtgärd för att skapa rätt förutsättningar till delaktighet är att lära ungdomar att hantera olika kunskaper och empiriska erfarenheter för att kunna relatera dessa till den kontext som ungdomen befinner sig i och till samhället i stort. Vidare beskriver de att ungdomar även behöver införskaffa sig kunskap om vilka rättigheter och skyldigheter en person har och att sociala nätverk har stor betydelse för individens delaktighet. Sociala nätverk som uppmärksammar ungdomen genom att tillfråga om de vill medverka möjliggör delaktighet, vilket är av stor vikt då de anses vara en början på delaktighet och engagemang i samhället.

Studiens resultat påvisar att toleransutbildningen bidragit positivt till ungdomarnas personliga identitetsskapande och utveckling. Ungdomarna har vuxit som personer och blivit starkare i sig själva. De vågar stå upp för sina åsikter bättre och de har blivit bekvämare i sig själva genom att de getts möjlighet att bygga upp en självkänsla och en självsäkerhet. Toleransutbildningen har även bidragit till att ungdomarna upplever att de utvecklat en mognad inför framtiden. Crocetti et al (2011) påtalar även vikten av ungdomars identitetsskapande i processen att skapa rätt förutsättningar för delaktighet och engagemang i samhället. Chansen att vara en aktiv medborgare som känner sig delaktig i samhället minskar vid en osäkerhet kring sin identitet, eftersom individens mognad samspelar med personens mål, attityder, beteenden och kunskaper. Utefter ovanstående går det att dra slutsatser att toleransutbildningen bidragit med rätt förutsättningar för att möjliggöra delaktighet och samhällsengagemang för ungdomarna.

Delaktigheten i samhället bland ungdomar är ojämnt fördelad (Checkoway, 2011). Det går att diskutera kring att de ungdomar som medverkat i den här studien redan hade ett samhällsengagemang och en känsla av delaktighet. Eftersom de frivilligt har valt att söka till toleransutbildningen skulle det kunna vara möjligt att de antagligen besatt en vilja att lära sig mer om samhällsfrågor för att kunna vara delaktig och engagerad i samhället. Det upplevdes att de som tackat ja till deltagande i studien hade ett engagemang för here 4U och toleransutbildningen, vilket möjligtvis kan ha bidragit till ett missvisande resultat. Det faktum att respondenterna upplevdes ha ett engagemang och en delaktighet i samhället kan ha bidragit till att de gav svar på intervjufrågorna som var till fördel för studien. En fråga som är av vikt att ta i beaktning är hur strategier, kanaler och aktiviteter för ungdomars delaktighet och engagemang i samhället når ut till alla ungdomar, även de som inte redan uppvisat ett intresse. Det går även att diskutera huruvida toleransutbildningen och here 4U når ut till ungdomar i mer utsatta områden och därmed når alla ungdomar oavsett socioekonomisk status. Det skulle vara av intresse att belysa huruvida resultatet skulle bli densamma genom att toleransutbildningen når ungdomar där eventuellt engagemanget för here 4U i skolorna inte är lika etablerat. Regeringskansliet (2011) beskriver hur barnkonventionens fyra grundpelare som innefattar arbete mot att utveckla och upprätthålla barn och ungdomars position i samhället omfattar alla. Vidare belyser målområde 10 i Agenda 2030 vikten av att verka för ett jämlikt samhälle för att möjliggöra delaktighet för alla individer oavsett kön, ålder, etnicitet eller socioekonomisk position (Globala målen, 2015).

Målområde sju i Sveriges folkhälsopolitiska mål belyser också vikten av att främja hela befolkningens delaktighet i samhället (Prop. 2017/18:249). I linje med de internationella och nationella målen kring hälsofrämjande arbete riktat mot barn och ungdomars delaktighet i samhället är det av vikt att skapa förutsättningar för delaktighet som omfattar alla ungdomar.

Utifrån studiens framkomna resultat är det svårt att avgöra om delaktighet skapar samhällsengagemang eller om samhällsengagemang skapar delaktighet. Det framkommer i resultatet att ungdomarna behöver samhällsengagemang för att besitta en vilja till att vara delaktiga i samhället. Dock framkommer det även att en känsla av delaktighet möjliggör samhällsengagemang eftersom delaktighet bidrar till att ungdomarna känner att de kan påverka samhällsstrukturer och få sina röster hörda. Checkoway (2011) beskriver att ungdomar behöver föras med rätt förutsättningar och en känsla av att de kan bidra betydelsefullt till samhället för att utvecklas till aktiva medborgare. Därav kan det antas att samhällsengagemang och en känsla av delaktighet är två nyckelfaktorer som behövs tillsammans för att införskaffa ett helhetsperspektiv i syfte att kunna minska riskfaktorer för ungdomar i samhället.

Det salutogena förhållningssättet går att koppla till here 4U:s övergripande arbete med barn och ungdomar och innebär att omgivningen behöver bistå med stödjande miljöer i syfte att bibehålla individers hälsa (Antonovsky, 1991). I studiens resultat framkommer det att here 4U upplevs som en integrerad del i många skolors hälsofrämjande arbete med barn och ungdomars inkluderande i samhället. Arbetet syftar till att göra barn och ungdomar delaktiga i skolan genom att inkludera dem i beslutsprocesser och aktiviteter. Det syftar även till att de ska kunna agera förebilder för varandra och hjälpa till att generera trygghet och en härlig stämning i skolmiljön. Studiens resultat påvisar även att ungdomarna upplever att here 4U bidrar med stödjande miljöer i skolan eftersom here 4U ger möjligheter att engagera sig och känna sig delaktig i samhället. Ungdomarna upplever också here 4U som en social tillhörighet där de får agera förebilder för andra barn och ungdomar genom att hjälpa varandra. Here 4U:s arbete fokuserar på friskfaktorer som delaktighet, samhällsengagemang och personlig utveckling i syfte att främja barn och ungdomars hälsa, och går därmed i linje med det salutogena förhållningssättet.

Studiens teoretiska ramverk som innefattar KASAM syftar till att förklara hur toleransutbildningen kan bidra med en känsla av sammanhang till ungdomar (Antonovsky, 1991). I studiens resultat framkommer det att ungdomarna har införskaffat sig mycket kunskap. Kunskapen berör många olika ämnen och aspekter som kan bidra till att ungdomarna upplever en begriplighet i sin tillvaro. De har fått en förståelse kring förintelsen vilket kan medföra en begriplighet kring det som hänt tidigare, det som händer nu och det som kan komma att hända längre fram. Ungdomarnas hanterbarhet stärks genom den förstärkta begripligheten men även på grund av kunskapen de fått i samhällsfrågor, kunskapen om deras egna och andras beteenden och vetskapen om de verktyg i vardagen som toleransutbildningen bidragit med. Meningsfullheten kan stärkas via att begripligheten och hanterbarheten stärkts men också eftersom de genom utbildningen diskuterat mycket kring värderingsfrågor, mänskliga rättigheter och tolerans. Detta leder till att ungdomarna upplever en förstärkt delaktighet och engagemang i samhället vilket i sin tur leder till ökad

meningsfullhet. Hylander och Guvå (2017) belyser vad som anses vara av vikt i en lärandemiljö för att barn och ungdomar ska uppleva en känsla av sammanhang. Vidare kan en begriplighet uppnås genom att ungdomarna har vetskap om utbildningens resurser och tillgångar för att kunna känna sig delaktiga och ha ett samhällsengagemang, men också kring hur toleransutbildningen kommer gå tillväga (Hylander & Guvå, 2017). I studiens resultat framkommer det att toleransutbildningen bidragit med resurser för ungdomarna att kunna utveckla ett samhällsengagemang och en känsla av delaktighet i samhället. Dessa resurser var den direkta anknytningen till here 4U men också möjligheten att medverka på aktiviteter i samhället. Vidare beskriver Hylander och Guvå (2017) att hanterbarhet i en lärandemiljö kan innebära att ungdomarna ges tillräckliga resurser för att klara av utbildningen och dess lärandemål, men även att utbildningen möjliggör och skapar förutsättningar för en känsla av delaktighet och engagemang i samhället. Vidare kan meningsfullhet innebära att ungdomen finner utbildningen intressant och känner en tillhörighet, det kan vidare betraktas som ett medel för att möjliggöra delaktighet och samhällsengagemang. Resultatet i studien påvisar att toleransutbildningen bidragit med stor kunskap kring samhällsfrågor, mänskliga rättigheter, grundläggande värderingar. Det har möjliggjort att ungdomarna getts rätt förutsättningar att klara av toleransutbildningen och dess lärandemål. Kunskapen de införskaffat upplevs även bidra till ett utvecklande av viljan till en delaktighet och ett engagemang i samhället. Resultatet påvisar även att ungdomarna som genomfört toleransutbildningen funnit den intressant och upplevt gruppen som en trygg social tillhörighet.

7 SLUTSATS

- Studiens resultat påvisar att toleransutbildningen bidragit till ungdomars känsla av delaktighet i samhället genom att de utvecklat en större vilja att bidra och påverka i samhället, men även att de givits möjligheter till att kunna vara delaktiga.
- Vidare har toleransutbildningen givit ungdomarna bättre förutsättningar till ett samhällsengagemang genom att de fått bredare kunskap och förståelse kring olika samhällsfrågor.
- Ungdomarna har även vuxit som personer och blivit starkare i sig själv genom att toleransutbildningen har varit en trygg och en inkluderande miljö där de utvecklat en självkänsla och en självsäkerhet.

7.1.1 *Förslag till framtida forskning och praktisk tillämpning*

Att genom studiens resultat belysa huruvida toleransutbildningen nått de uppsatta målen anses vara till stor nytta för de aktörer som bedriver utbildningen, men även för de aktörer som sponsrar platser till utbildningen. Det anses vara underlättande att ha underlag på hur toleransutbildningen kan bidra hälsofrämjande för ungdomar för att kunna utöka arbetet och rikta det mot fler ungdomar. Ett exempel skulle kunna vara att de ämnena som innefattas i

toleransutbildningen skulle kunna innefattas av ordinarie skolverksamhet på något sätt i syfte att bidra hälsofrämjande till alla ungdomar och inte bara de som är involverade i here 4U.

Ett förslag till framtida forskningsområde skulle kunna inkludera att mäta attitydförändringar hos ungdomar som genomför toleransutbildningen. Eftersom föreliggande studie innefattat att undersöka deltagares upplevelser, känslor och erfarenheter kring delaktighet och engagemang i samhället skulle en undersökning kring attitydförändringar komplettera resultatet. Vidare skulle det innebära en djupare redovisning kring resultaten av toleransutbildningen. Ytterligare ett förslag till framtida forskning skulle kunna innebära att undersöka om toleransutbildningen nått ut till alla ungdomar, där alla ges möjligheten att medverka oavsett socioekonomisk status eller vilken skola ungdomen går på. Det skulle även vara av intresse att forska kring eventuella könsskillnader hos ungdomar och i vilken utsträckning de upplever en känsla av delaktighet och samhällsengagemang, om det finns några könsskillnader i så fall varför eller på vilket sätt.

REFERENSLISTA

- Acharya, R., Singh, A., Santhya, K. G., Ram, F., Jejeebhoy, S., Ram, U., & Mohanty, S. (2010). Participation in civil society and political life among young people in maharashtra: Findings from the youth in india - situation and needs study. *Journal of Adolescence*, 33(4), 553–561. doi: 10.1016/j.adolescence.2009.05.012
- Antonovsky, A. (1991). *Hälsans mysterium* (1., uppl.). Köping: Natur och Kultur.
- Barry, M. M. (2009). Addressing the determinants of positive mental health: concepts, evidence and practice. *International Journal of Mental Health Promotion*, 11(3), 417. doi: https://aran.library.nuigalway.ie/xmlui/bitstream/handle/10379/2221/2009_ja__addressing_the_determinants_of_positive_mental_heal.pdf?sequence=1
- Bremberg, S. (2015). Mental health problems are rising more in Swedish adolescents than in other Nordic countries and the Netherlands. *Foundation Peadiatrica*, 104(10), 9971004. doi: 10.1111/apa.1307
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Campbell, C., & Jovchelovitch, S. (2000). Health, community and development: Towards a social psychology of participation. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 10(4), 255–270. doi: 10.1002/1099-1298(200007/08)10:4<255::AID-CASP582>3.0.CO;2M
- Carlson, C. (2006). The hampton experience as a new model for youth civic engagement. *Journal of Community Practice*, 14(1–2), 89–106. doi: 10.1300/J125v14n01_06
- Checkoway, B. (2011). What is youth participation? *Children and Youth Services Review*. Elsevier, 33(2), 340–345. doi: 10.1016/j.childyouth.2010.09.017
- Crocetti, E., Jahromi, P., & Meeus, W. (2011). Identity and civic engagement in adolescence. *Journal of Adolescence*, 35(3), 521–532. doi: 10.1016/j.adolescence.2011.08.003
- Finn, J. L., & Checkoway, B. (1998). Young people as competent community builders: A challenge to social work. *Social Work*, 43(4), 335–345. doi: 10.1093/sw/43.4.335
- Folkhälsomyndigheten. (2019). *Statistik om psykisk hälsa bland barn och unga*. Hämtad 2020-03-16, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/statistik-psykisk-halsa/barns-psykiska-halsa/#psykisk-16-24>
- Folkhälsomyndigheten. (2020). *Stress*. Hämtad 2020-03-16, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/halsa/psykisk-ohalsa/stress/>
- Geronimo, T. D., & O’Leary, L. S. (2015). *Assessing Civic Engagement : New Directions for Institutional Research*. New Jersey: John Wiley & Sons, Incorporated.

- Globalamålen. (2015). *3 God hälsa och välbefinnande*. Hämtad 2020-03-30, från <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-3-halsa-och-valbefinnande/>
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measure to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, *24*, 105–112. doi: 10.1016/j.nedt.2003.10.001
- Here 4U. (2019). *Om oss*. Hämtad 2020-03-18, från: <https://www.here4u.se/hem/om-oss-42689961>
- Hylander, I., & Guvå, G. (2017). *Elevhälsa som främjar lärande – om professionellt samarbete i retorik och praktik*. Lund: Studentlitteratur
- Jahromi, P., Crocetti, E., & Buchanan, C. M. (2012). A cross-cultural examination of adolescent civic engagement: Comparing Italian and American community-oriented and political involvement. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, *40*(1), 2236. doi:10.1080/10852352.2012.633065
- Kvale, E., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3., uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Nolas, S. (2011). Stories as indicators of practical knowledge: Analysing project workers' talk from a study of participation in a youth inclusion programme. *Journal Of Community & Applied Social Psychology*, *21*(2), 138–150. doi:10.1002/casp.1071
- Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:10. *Fokus 10: En analys av ungas inflytande*. Hämtad 2020-03-18, från <http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff8080812c35d98f012d031e80ce002c/Fokus10.pdf>
- Patel, R., & Davidsson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Prop. 2017/18:249. *God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/04/prop.-201718249/>
- Prop. 2017/18:186. *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/03/prop2.-201718186/>
- Ringsberg, C. K., Olander, E., & Tillgren, P. (Red). (2014). *Health literacy*. Lund: Studentlitteratur.
- Scriven, A. (2013). *Hälsoarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

- Socialdepartementet. (2011). *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*. Hämtad 2020-04-07, från <https://www.regeringen.se/49bbc4/contentassets/2a26913591f24fee99b910d3ceac4bd1/strategi-for-att-starka-barnets-rattigheter-i-sverige-s2010.026>
- Socialstyrelsen. (2017). *Utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna*. Hämtad 2020-04-07, från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2017-12-29.pdf>
- Statistiska centralbyrån [SCB]. (2018). *Så lever unga i Sverige-fakta om ungas liv*. Hämtad 2020-04-07, från <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/unga-i-sverige/>
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

BILAGA A INTERVJUGUIDE

Intervjuguide

Starta med att presentera mig själv samt läsa upp missivbrevet för respondenten och därefter fråga om personen samtycker till att medverka. Starta sedan inspelningen och påbörja intervjun.

Grundläggande frågor

1. Hur gammal är du?
2. Vilket år gick du toleransutbildningen?

Toleransutbildningen

1. Kan du beskriva lite kring vad du anser att personlig utveckling innebär?
 - Anser du att toleransutbildningen bidragit någonting till din personliga utveckling?
Om ja
 - Hur skulle du beskriva att utbildningen bidragit till din personliga utveckling?
 - **Ställ utvecklande frågor utefter svaret om möjligt**
Om nej
 - Vad tror du att det beror på?
2. Skulle du kunna berätta för mig vad du anser att samhällsfrågor innefattar?
 - Anser du att toleransutbildningen har bidragit med nya åsikter kring samhällsfrågor för dig?
Om ja
 - På vilket sätt anser du att toleransutbildningen bidragit till din kunskap i samhällsfrågor?
 - Hur har toleransutbildningen bidragit till ditt engagemang i samhällsfrågor?
 - **Ställ utvecklande frågor utefter svaret om möjligt**
Om nej
 - Vad tror du det beror på?
3. Vad innebär tolerans och intolerans för dig?
 - Anser du att utbildningen påverkat din kunskap kring begreppen?
Om ja
 - Kan du utveckla? På vilket sätt?
 - **Ställ utvecklande frågor utefter svaret om möjligt**
Om nej
 - Vad tror du det beror på?
4. Anser du att utbildningen bidragit till din förmåga att argumentera och ta ställning kring tolerans och intolerans?
 - Om ja**
 - Kan du utveckla? På vilket sätt?
 - **Ställ utvecklande frågor utefter svaren om möjligt**
Om nej
 - Vad tror du det beror på?
5. Anser du att toleransutbildningen bidragit med någonting när det gäller respekt och acceptans kring andra personers likheter och olikheter?
 - Om ja**
 - Kan du utveckla? På vilket sätt?

- **Ställ utvecklande frågor utefter svaret om möjligt**
Om nej
 - Vad tror du det beror på?

- 6. Kan du berätta lite om vad du anser att civilkurage innebär?
 - Anser du att utbildningen bidragit någonting till ditt civilkurage?
Om ja
 - Kan du utveckla? På vilket sätt?
 - **Ställ utvecklande frågor utefter svaret om möjligt**
Om nej
 - Vad tror du det beror på?

- 7. Kan du berätta lite om vad självkänsla innebär för dig?
 - Anser du att toleransutbildningen bidragit någonting till din självkänsla?
Om ja
 - Kan du utveckla? På vilket sätt?
 - **Ställ utvecklande frågor utefter svaret om möjligt**
Om nej
 - Vad tror du det beror på?

- 8. Skulle du kunna berätta lite om vad det innebär för dig att vara delaktig i samhället?
 - Upplever du en skillnad i nivån av din delaktighet i samhället sen du gick utbildningen?
Om ja
 - På vilket sätt anser du att utbildningen bidragit till din känsla av delaktighet i samhället?
 - **Ställ utvecklande frågor utefter svaret om möjligt**
Om nej
 - Vad tror du det beror på?

Avslutning

Nu har jag ställt alla frågor jag hade planerat för. Finns det någonting som du känner att du vill tillägga eller utveckla?

Stort tack för din medverkan och din tid!

BILAGA B MISSIVBREV

Hej,

Mitt namn är Emelie Bennersand och jag läser min sista termin på folkhälsovetenskapliga programmet på Mälardalens högskola. I nuläget genomför jag mitt examensarbete för föreningen Here4U. Syftet med den här studien är att undersöka huruvida Here4U:s toleransutbildning bidragit till ökat samhällsengagemang, delaktighet och personlig utveckling för ungdomar som slutfört utbildningen. För att kunna besvara studiens forskningsfråga kommer en kvalitativ metod att användas där datainsamlingen kommer att ske genom intervjuer som beräknas ta ca 30 minuter per intervju. Under intervjuerna kommer en ljudinspelning ske i syfte att kunna analysera insamlat material som sedan formar studiens resultat. Ljudinspelningarna kommer att förvaras på en säker plats och kommer enbart användas i syfte att besvara denna studies forskningsfråga. Enbart jag och min handledare kommer ha tillgång till personuppgifter som kommer förvaras konfidentiellt. De inspelade intervjupersonerna kommer att avidentifieras och kodas. Efter att studien är genomförd och examensarbetet är godkänt kommer insamlat material att raderas. Examensarbetet kommer även att laddas upp på Mälardalens högskolas divaportal för studentuppsatser. Medverkan i studien är helt frivillig och du som respondent har när som helst möjlighet att utan förklaring avbryta din medverkan. Du kan även välja att inte svara på någon fråga alls under intervjun.

Vid eventuella frågor eller funderingar vänligen kontakta

Emelie Bennersand

Student Folkhälsoprogrammet
Mälardalens Högskola
Ebd16004@student.mdh.se

Susanne Eriksson

Universitetsadjunkt i folkhälsovetenskap
Handledare för examensarbetet
Mälardalens Högskola
Susanne.elenor.eriksson@mdh.se

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Box 883, 721 23 Västerås Tfn: 021-10 13 00
Box 325, 631 05 Eskilstuna Tfn: 016-15 36 00
E-post: info@mdh.se Webb: www.mdh.se